

Cauza C-82/21**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

9 februarie 2021

Instanța de trimitere:

Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie (Polonia)

Data deciziei de trimitere:

13 octombrie 2020

Reclamanți:

B.S.

Ł.S.

Pârâta:

M.

Obiectul litigiului principal

Cerere de obligare la plata unei anumite sume de bani cu titlu de restituire a plății nedatorate în legătură cu perceperea de rate reprezentând principalul și dobânzile în baza unui contract de împrumut ipotecar care conținea clauze abuzive;

Obiectul și temeiul juridic al întrebării preliminare

Interpretarea dreptului Uniunii, în special a articolului 6 alineatul (1) și a articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului, a principiilor echivalenței, efectivității și securității juridice; articolul 267 TFUE

Întrebarea preliminară

Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, precum și principiile echivalenței, efectivității și securității juridice trebuie interpretate în sensul că acestea se opun interpretării judiciare a

dispozițiilor naționale potrivit căreia dreptul consumatorului de a introduce o acțiune în restituirea sumelor plătite fără a fi datorate în temeiul unei clauze abuzive a contractului încheiat între un vânzător sau furnizor și un consumator se prescrie după expirarea unui termen de zece ani care începe să curgă de la data executării, în orice mod, a fiecărei prestații de către consumator, inclusiv în cazul în care consumatorul nu avea cunoștință de caracterul abuziv al clauzei respective?

Dispoziții de drept al Uniunii invocate

Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii: al douăzeci și unulea și al douăzeci și patrulea considerent, articolul 6 alineatul (1), precum și articolul 7 alineatele (1) și (2)

Dispozițiile dreptului intern invocate

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Legea din 23 aprilie 1964 privind Codul civil) (Jurnalul Oficial Nr. 16, poz. 93, cu modificările ulterioare), denumită în continuare „k.c.”

Un drept nu poate fi exercitat într-un mod care ar fi contrar scopului socio-economic al acestuia drept sau principiilor de conviețuire socială. O asemenea acțiune sau omisiune a titularului dreptului respectiv nu este considerată ca exercitare a dreptului și nu beneficiază de protecție (articolul 5 k.c.).

Un consumator este considerat a fi o persoană fizică care încheie împreună cu un vânzător sau furnizor un act juridic care nu are legătură directă cu activitatea sa economică sau profesională (articolul 22¹ k.c.).

Sub rezerva excepțiilor prevăzute de lege, drepturile în materie patrimonială se prescriu (articolul 117 paragraful 1 k.c.).

După expirarea termenului de prescripție, cel împotriva căruia poate fi exercitată o acțiune poate evita îndeplinirea obligațiilor legate de aceasta, în afara situației în care renunță la dreptul de a invoca prescripția. Cu toate acestea, renunțarea la dreptul de a invoca prescripția înainte de expirarea termenului este nulă (articolul 117 alineatul 2 k.c.).

Sub rezerva unor dispoziții speciale contrare, termenul de prescripție este de zece ani, iar pentru acțiunile legate de prestații periodice și de desfășurarea de activități economice – de trei ani (articolul 118 în versiunea în vigoare până la 8 iulie 2018).

Sub rezerva unor dispoziții speciale contrare, termenul de prescripție este de șase ani, iar pentru acțiunile legate de prestații periodice și de desfășurarea de activități economice – de trei ani. Cu toate acestea, finalul termenului de prescripție va fi

ultima zi a anului calendaristic, în afara situației în care termenul de prescripție este mai scurt de doi ani (articolul 118 în versiunea în vigoare de la 9 iulie 2018).

Termenul de prescripție începe să curgă din momentul în care dreptul devine exigibil. Dacă exigibilitatea dreptului depinde de efectuarea unei anumite acțiuni de către titularul dreptului, termenul începe să curgă din momentul în care dreptul ar deveni exigibil dacă titularul ar efectua acțiunea în cel mai scurt termen posibil (articolul 120 alineatul 1).

Termenul de prescripție este întrerupt: 1) de orice acțiune în fața unei instanțe sau a unui alte autorități desemnate să examineze cauzele sau să pună în aplicare pretențiile de un anumit tip ori în fața unei instanțe de arbitraj, introdusă în mod direct pentru valorificarea, stabilirea, îndeplinirea sau garantarea dreptului respectiv; 2) prin recunoașterea dreptului de către persoana împotriva căreia poate fi exercitat dreptul; 3) prin începerea medierii (articolul 123 alineatul 1).

După fiecare întrerupere a termenului de prescripție, acesta va începe să curgă din nou (articolul 124 alineatul 1).

În cazul întreruperii termenului de prescripție printr-o acțiune în cadrul procedurii în fața unei instanțe sau a unui alt organism desemnat să examineze cauzele sau să pună în aplicare pretențiile de acel tip ori în fața unei instanțe de arbitraj sau prin începerea medierii, termenul de prescripție va începe să curgă din nou doar după încheierea respectivei proceduri (articolul 124 alineatul 2).

Clauzele unui contract încheiat cu un consumator care nu au fost negociate în mod individual nu vor fi obligatorii pentru acesta dacă îi definesc drepturile și obligațiile într-un mod contrar bunelor moravuri, dăunând grav intereselor sale (clauze contractuale abuzive). Această dispoziție nu se aplică clauzelor care se referă la principalele prestații ale părților, în special la preț sau la remunerație, atunci când sunt formulate fără echivoc (articolul 385¹ alineatul 1).

În cazul în care o clauză contractuală nu este obligatorie pentru consumator în temeiul alineatului 1, celelalte clauze contractuale rămân obligatorii pentru părți (articolul 385¹ alineatul 2).

Se consideră că nu au fost negociate în mod individual acele clauze contractuale asupra cărora consumatorul nu a avut o influență efectivă. Această situație există în special în cazul clauzelor contractuale preluate din condițiile generale ale contractului propuse unui consumator de cealaltă parte din contract (articolul 385¹ alineatul 3).

Sarcina probei faptului că o clauză a fost negociată în mod individual revine celui care o invocă (articolul 385¹ alineatul 4).

Aprecierea compatibilității unei clauze contractuale cu bunele moravuri este efectuată cu luarea în considerare a momentului încheierii contractului, având în vedere conținutul acestuia, circumstanțele în care a fost încheiat, precum și

celelalte contracte care au legătură cu contractul ale cărui clauze fac obiectul aprecierii (articolul 385²).

Orice persoană care obține un avantaj patrimonial fără temei juridic în detrimentul unui terț este obligată să îl restituie în natură, iar dacă acest lucru nu este posibilă, să restituie contravaloarea acestuia (articolul 405).

Dispozițiile articolelor precedente se aplică în special prestațiilor nedatorate (articolul 410 alineatul 1).

O prestație nu este datorată dacă persoana care a executat-o nu era deloc obligată sau nu era obligată față de persoana pentru care a executat-o sau dacă temeiul efectuării plății a dispărut ori obiectivul urmărit al prestației nu a fost atins sau dacă actul juridic care obliga la executarea prestației era nul și nu a devenit valid după executarea acesteia (articolul 410 alineatul 2).

Dreptul la acțiune în repararea prejudiciului cauzat printr-o faptă ilicită se prescrie în termen de trei ani începând de la data la care păgubitul a avut cunoștință de existența prejudiciului și de identitatea persoanei obligate la repararea prejudiciului. Însă acest termen nu poate depăși zece ani de la data la care s-a produs evenimentul cauzator al prejudiciului (articolul 442¹ alineatul 1 k.c. în versiunea în vigoare până la 26 iunie 2017).

Dreptul la acțiune în repararea prejudiciului cauzat printr-o faptă ilicită se prescrie în termen de trei ani începând de la data la care păgubitul a avut cunoștință sau, cu o diligență rezonabilă, ar fi putut să aibă cunoștință de existența prejudiciului și de identitatea persoanei obligate la repararea prejudiciului. Acest termen nu poate depăși însă zece ani de la data la care s-a produs evenimentul cauzator al prejudiciului (articolul 442¹ alineatul 1 k.c. în versiunea în vigoare de la 27 iunie 2017).

Prezentare pe scurt a stării de fapt și a procedurii

- 1 În anul 2006, părțile au încheiat un contract de împrumut ipotecar indexat la cursul CHF, al cărui obiect consta în acordarea de către părată reclamantilor a unui împrumut pentru finanțarea costului construirii unei case. Moneda de indexare a împrumutului era CHF. Durata împrumutului era de 360 luni, și anume de la 8 august 2006 până la 5 august 2036. Rambursarea principalului și a dobânzii împrumutului era eșalonată în rate descrescătoare. Inițial, rata anuală a dobânzii era de 2,25%, iar temporar (în perioada de asigurare a creditului) a fost majorată la 3,25%. Banca a acordat împrumutul ipotecar indexat la cursul de cumpărare CHF conform tabelului de cursuri al băncii. Valoarea împrumutului exprimată în moneda CHF este stabilită pe baza cursului de cumpărare a monedei CHF din tabelul de cursuri al băncii de la data și ora de început a creditului/tranșei. Creditul a fost acordat cu o rată variabilă a dobânzii, care, la data încheierii contractului, a fost stabilită la valoarea prevăzută de contract. Valoarea dobânzii creditului putea fi modificată în cazul variației ratei de referință

stabilite pentru moneda respectivă și în cazul modificării parametrilor financiari ai pieței monetare și de capital din țara a cărei monedă constituie baza de indexare. Principalul și dobânda împrumutului erau rambursate în rate, în zloți, după conversia acestora în prealabil la cursul de vânzare CHF din tabelul de cursuri al băncii în vigoare la data rambursării.

- 2 La 8 decembrie 2008, părțile au încheiat un act adițional la contractul de împrumut, în baza căruia valoarea dobânzii împrumutului era reprezentată de indicele de referință LIBOR 3M majorat cu marja fixă a băncii pe întreaga durată a împrumutului, de 0,57 puncte procentuale.
- 3 În cererea introductivă, reclamanții au solicitat obligarea pârâtei la plata către aceștia a sumei de 74 414,52 zloți cu dobânzi legale pentru întârziere reprezentând prestația nedatorată obținută de pârâtă în detrimentul reclamanților ca urmare a perceperii de la aceștia de rate reprezentând principalul și dobânzile în baza contractului de împrumut ipotecar indexat la cursul CHF din 4 august 2006. Totodată, reclamanții au arătat că, în cazul în care se consideră că consecința caracterului abuziv al clauzelor contractuale indicate este nulitatea în ansamblu a contractului de împrumut, pârâta ar trebui să le restituie echivalentul tuturor ratelor împrumutului plătite în perioada cuprinsă între 5 octombrie 2006 și 5 martie 2010. În memoriul în apărare, pârâta a solicitat respingerea acțiunii.
- 4 În ședință, reclamanții au declarat că niciuna dintre dispozițiile contractului de împrumut contestate de ei nu a fost negociate în mod individual de aceștia cu banca pârâtă. Lucrătorii băncii nu au prezentat reclamanților cursurile istorice CHF/PLN și nu i-au informat că, în urma încheierii contractului de împrumut, reclamanții vor fi obligați să suporte costurile legate de spread și riscul valutar. Reclamanții nu au fost informați în ce mod își pot limita riscul valutar și nu li s-a explicat cum își stabilește banca pârâtă tabelul de cursuri de schimb și valoarea spread-ului. De asemenea, reclamanții nu au fost informați despre regulile în baza cărora va fi modificată rata dobânzii aferentă creditului, în special despre parametrii pe care banca îi va lua în considerare în luarea deciziei de modificare a ratei dobânzii. La data încheierii contractului de împrumut, reclamanții nu aveau pregătire în domeniul dreptului sau economiei, nu aveau experiența lucrului într-o bancă sau în alte instituții financiare, nu aveau venituri și nici economii în CHF.

Argumentele esențiale ale părților din procedura principală

- 5 În opinia reclamanților, contractul analizat conține clauze abuzive referitoare la conversia principalului și a ratelor împrumutului la cursul CHF (paragraful 7 alineatul 1 și paragraful 11 alineatul 5) și dreptul pârâtei de a modifica rata dobânzii aferente creditului (paragraful 10 alineatul 2). Astfel, reclamanții apreciază că nulitatea clauzelor contractuale de mai sus are drept consecință faptul că pârâta a perceput de la aceștia rate ale împrumutului într-o valoare excesivă și, prin urmare, solicită obligarea pârâtei la plata sumei de 74.414,52 zloți reprezentând diferența dintre valoarea ratelor plătite ale împrumutului (213.305,35

zloți) și valoarea corectă a acestor rate (138.890,83 zloți) pentru perioada cuprinsă între 7.09.2009 și 6.06.2017. Pe de altă parte, pârâta este de părere că contractul de împrumut încheiat de părți nu este nul, nici nu cuprinde clauze abuzive. Pârâta a invocat, de asemenea, prescripția.

Prezentare pe scurt a motivelor trimiterii preliminare

- 6 În cauza de față, reclamantii contestă clauzele de conversie cuprinse în contractul de împrumut în calitate de condiții generale ale contractului aplicate de banca pârâtă (clauza 7 alineatul 1 și clauza 11 alineatul 4 din contract) și clauza privind dobânda variabilă (clauza 10 alineatul 2 în versiunea inițială). Aceste clauze au făcut de mai multe ori obiectul controlului jurisdicțional și sunt considerate în mod aproape uniform ca fiind clauze contractuale abuzive în sensul articolului 385¹ alineatul 1 k.c. Obiectul controversei îl reprezintă totuși efectele caracterului abuziv al clauzelor mai sus menționate. În ceea ce privește efectele nulității clauzelor, în jurisprudența actuală putem întâlni două puncte de vedere opuse. Potrivit primului dintre acestea, contractul de împrumut indexat într-o monedă străină, după eliminarea clauzelor de conversie, ar trebui tratat ca un contract de împrumut în zloți. În schimb, potrivit celuilalt punct de vedere, eliminarea clauzelor de conversie abuzive are drept efect nulitatea contractului de împrumut în ansamblu. În ceea ce privește efectele nulității clauzei privind dobânda variabilă (clauza 10 alineatul 2), s-au format, de asemenea, două linii jurisprudențiale. Potrivit primei orientări, după eliminarea clauzei privind dobânda variabilă, contractul de împrumut ar trebui tratat ca un contract de împrumut cu dobândă fixă, cu aceeași rată a dobânzii ca la momentul încheierii acestuia. Potrivit celei de a doua linii jurisprudențiale (predominantă în prezent), eliminarea clauzei privind dobânda variabilă din contractul de împrumut are ca efect nulitatea contractului respectiv.
- 7 Având în vedere cele de mai sus, Sąd Rejonowy [Tribunalul Districtual] ia în calcul considerarea contractului de împrumut încheiat de părți ca fiind nul în totalitate, ceea ce poate fi efectul atât al considerării ca abuzive a clauzelor de conversie, cât și a clauzelor privind dobânda variabilă (paragraful 10 alineatul 2), precum și a ambelor categorii de clauze. Instanța de trimitere are în vedere faptul că prevederile clauzei 10 alineatul 2 din contract s-au modificat prin actul adițional din 8 decembrie 2008, cu toate acestea aprecierea aspectului dacă clauzele contractuale sunt abuzive trebuie efectuată în funcție de data încheierii contractului (articolul 385² k.c.), în schimb considerarea faptului că clauza 10 alineatul 2 din contract este o clauză contractuală abuzivă care are ca efect nulitatea contractului ar conduce la nulitatea contractului de împrumut *ex tunc* (de la bun început), prin urmare încheierea ulterioară a actului adițional nu ar produce efecte. Nulitatea contractului de împrumut în ansamblu ar însemna că toate prestațiile executate pe baza acestuia, în temeiul articolului 410 alineatul 2 k.c. ar constitui prestații nedatorate și, prin urmare, ar trebui restituite în temeiul articolului 405 k.c. coroborat cu articolul 410 alineatul 1 k.c. Totodată, pârâta ar putea să solicite reclamantilor restituirea echivalentului împrumutului care le-a

fost pus la dispoziție (455 000 de zloți), în schimb reclamanții ar putea să solicite pârâtei restituirea echivalentului tuturor ratelor împrumutului achitate până atunci.

8 În ceea ce privește invocarea de către pârâtă a prescripției, care ar putea într-o mare măsură să împiedice admiterea acțiunii reclamanților, instanța examinează temeinicia acesteia și constată că acțiunii reclamanților trebuie să i se aplice dispoziția privind termenul general de prescripție a acțiunilor, care, în cazul drepturilor dobândite anterior datei de 9 iulie 2018, este de 10 ani (articolul 118 k.c.). Chestiunea fundamentală este, în această situație, evaluarea momentului de la care trebuie să curgă termenul de prescripție a acțiunii reclamanților și o importanță hotărâtoare o are aici articolul 120 alineatul 1 prima teză k.c. În jurisprudență se arată că termenul de prescripție a acțiunii în restituire pentru îmbogățire fără justă cauză (a prestației nedatorate) începe să curgă din momentul în care avantajul (prestația) trebuie restituit (restituită), în cazul în care creditorul a solicitat debitorului executarea obligației în cel mai scurt termen posibil, așadar în intervalul de la obținerea fără justă cauză a avantajului care este necesar pentru restituirea acestuia fără o întârziere nejustificată. Pentru declanșarea curgerii termenului de prescripție nu este important momentul când persoana care a executat prestația a aflat că această prestație nu era datorată, nici când i-a solicitat efectiv debitorului restituirea acesteia. Concluziile de mai sus se aplică și în cauzele privind restituirea unei plăți nedatorate efectuate în cadrul executării unor clauze contractuale nule în situația în care partea respectivă nu și-a dat seama de nulitatea acelor clauze. În contextul cauzei de față, punctul de vedere de mai sus ar conduce la constatarea că dreptul la restituirea fiecăreia dintre ratele împrumutului achitate în perioada 5 octombrie 2006 - 5 martie 2010 s-a prescris după trecerea a 10 ani de la data plății diferitelor rate. Așadar, de vreme ce cererea de plată în cauza de față a fost depusă la 7 august 2019, înseamnă că astfel s-a prescris dreptul la restituirea echivalentului tuturor ratelor achitate cu mai mult de 10 ani înainte de data depunerii cererii (7 august 2019), respectiv anterior datei de 7 august 2009. Având în vedere cele de mai sus, instanța consideră că modalitatea prezentată de interpretare a articolului 120 alineatul 1 k.c. este compatibilă cu articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului și cu principiile echivalenței, efectivității și securității juridice.

9 Protecția consumatorului nu este necondiționată¹ și stabilirea unor termene rezonabile de introducere a acțiunilor sub sancțiunea decăderii în vederea asigurării securității juridice este compatibilă cu dreptul Uniunii². În același timp, modalitățile naționale care reglementează asigurarea protecției consumatorilor nu trebuie să fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare din

¹ A se vedea Hotărârea Curții din 21 decembrie 2016, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, Gutiérrez Naranjo, punctul 68 și Hotărârea Curții din 16 iulie 2020, C-224/19 și C-259/19, Caixabank, punctul 82.

² A se vedea Hotărârea Curții din 6 octombrie 2009, C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, punctul 41; Hotărârea Curții din 21 decembrie 2016, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, Gutiérrez Naranjo, punctul 69 și Hotărârea Curții din 16 iulie 2020, C-224/19 și C-259/19, Caixabank, punctul 82.

dreptul intern (principiul echivalenței) și nici să fie reglementate astfel încât să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică comunitară (principiul efectivității)³. Printre mijloacele adecvate și eficiente care trebuie să garanteze consumatorilor dreptul la o cale de atac efectivă trebuie să figureze posibilitatea de a introduce o cale de atac sau de a formula opoziție în condiții procedurale rezonabile, astfel încât exercitarea drepturilor lor să nu fie supusă unor condiții, în special unor termene sau unor cheltuieli, care să reducă în practică exercitarea drepturilor garantate de Directiva 93/13⁴. Rezultă de aici că dreptul Uniunii nu se opune unei reglementări naționale care supune unui termen de prescripție acțiunea prin care se urmărește invocarea efectelor restitutorii ale constatării nulității, sub rezerva respectării principiilor echivalenței și efectivității.⁵ Astfel, este necesară analizarea faptului dacă o anumită reglementare privind prescrierea unui drept în materie patrimonială al consumatorului asigură respectarea principiilor echivalenței și efectivității. Termenul acordat trebuie să fie suficient pentru a permite pregătirea și formularea unei căi de atac efective.⁶ Analiza normelor care reglementează prescrierea dreptului consumatorului nu se poate însă limita la evaluarea duratei acestuia, ci trebuie să se refere și la modalitățile de aplicare a acestuia, inclusiv modalitatea reținută pentru a declanșa curgerea termenului respectiv⁷. O atenție specială merită aici două hotărâri ale Curții de Justiție. În Hotărârea din 9 iulie 2019, Curtea a considerat că termenul de prescripție de trei ani pentru introducerea unei acțiuni, care începe să curgă de la data executării integrale a contractului, nu este de natură să asigure consumatorului o protecție efectivă, din moment ce acest termen riscă să expire chiar înainte ca consumatorul să poată cunoaște natura abuzivă a unei clauze cuprinse în acest contract. Prin urmare, un astfel de termen face excesiv de dificilă exercitarea dreptului acestui consumator conferit prin Directiva 93/13⁸. Din ceea ce precedă rezultă că principiul efectivității se opune ca acțiunea în restituire să fie supusă unui termen de prescripție de trei ani, care începe să curgă de la data la care contractul în discuție încetează, independent de aspectul dacă consumatorul cunoștea sau putea în mod rezonabil să cunoască, la acea dată, caracterul abuziv al unei clauze a acestui contract invocat în susținerea

³ A se vedea Hotărârea Curții din 26 octombrie 2006, C-168/05, Mostaza Claro, punctul 24; Hotărârea Curții din 3 aprilie 2019, C-266/18, Aqua Med., punctul 47; Hotărârea Curții din 26 iunie 2019, C-407/18, Addiko Bank, punctul 46; Hotărârea Curții din 16 iulie 2020, C-224/19 și C-259/19, Caixabank, punctul 83.

⁴ A se vedea Hotărârea Curții din 1 octombrie 2015, C-32/14, ERSTE Bank Hungary, punctul 59; Hotărârea Curții din 21 aprilie 2016, C-377/14, Radlinger i Radlingerová, punctul 40; Hotărârea Curții din 13 septembrie 2018, C-176/17, Profi Credit Polska, punctul 63.

⁵ A se vedea Hotărârea Curții din 16 iulie 2020, C-224/19 și C-259/19, Caixabank, punctul 84.

⁶ A se vedea Hotărârea Curții din 29 octombrie 2015, C-8/14, BBVA, punctul 29.

⁷ A se vedea Hotărârea Curții din 9 iulie 2020, C-698/18 și C-699/18, SC Raiffeisen Bank, punctul 61.

⁸ A se vedea Hotărârea Curții din 9 iulie 2020, C-698/18 și C-699/18, SC Raiffeisen Bank, punctul 67.

acțiunii sale în restituire, astfel de norme de prescripție fiind de natură să facă excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite acestui consumator prin Directiva 93/13⁹. În schimb, în Hotărârea din 16 iulie 2019, Curtea de Justiție a constatat că aplicarea unui termen de prescripție de cinci ani care începe să curgă de la încheierea contractului, în măsura în care implică faptul că consumatorul nu poate solicita restituirea plăților efectuate în executarea unei clauze contractuale considerate abuzive decât în primii cinci ani de la semnarea contractului, independent de aspectul dacă acesta avea sau putea în mod rezonabil să aibă cunoștință de caracterul abuziv al acestei clauze, este de natură să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor acestui consumator conferite de Directiva 93/13 și, prin urmare, încalcă principiul efectivității coroborat cu principiul securității juridice.¹⁰ Astfel, în opinia Curții, atunci când sunt analizate normele naționale privind prescrierea drepturilor prin prisma conformității acestora cu principiul efectivității, ar trebui acordată o atenție specială datei de la care începe să curgă termenul de prescripție a acțiunii consumatorului. În această privință, este deosebit de important și faptul că sistemul de protecție instituit prin Directiva 93/13 se bazează pe ideea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate față de un profesionist în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare, situație care îl conduce la aderarea la condițiile contractului redactate în prealabil de profesionist, fără a putea exercita o influență asupra conținutului acestora¹¹. În această privință, este posibil ca consumatorii să nu cunoască caracterul abuziv al unei clauze cuprinse într-un contract de împrumut ipotecar sau să nu sesizeze întinderea drepturilor lor care decurg din Directiva 93/13.¹² Analiza jurisprudenței de mai sus pare să sugereze concluzia că termenul de prescripție a acțiunii consumatorului nu ar trebui să înceapă să curgă înainte ca consumatorul să cunoască sau, cel puțin, să poată în mod rezonabil să cunoască caracterul abuziv al clauzei contractuale respective. Această concluzie pare a fi adecvată în special în cazul contractului de împrumut încheiat pentru o perioadă de 30 de ani. Este puțin probabil că un consumator care a executat un contract care conținea clauze abuzive timp de mai mult de zece ani putea cunoaște de la bun început caracterul abuziv al clauzelor respective.

- 10 Având în vedere cele de mai sus, se pare că interpretarea restrictivă prezentată anterior a articolului 120 alineatul 1 k.c. încalcă articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului, precum și principiile efectivității și securității juridice. Astfel, dispoziția de drept național menționată

⁹ A se vedea Hotărârea Curții din 9 iulie 2020, C-698/18 și C-699/18, SC Raiffeisen Bank, punctul 75.

¹⁰ A se vedea Hotărârea Curții din 16 iulie 2020, C-224/19 și C-259/19, Caixabank, punctul 91.

¹¹ A se vedea Hotărârea Curții din 19 decembrie 2019, C-453/18 și C-494/18, Bondora, punctul 40 și Hotărârea Curții din 9 iulie 2020, C-698/18 și C-699/18, SC Raiffeisen Bank, punctul 66.

¹² A se vedea Hotărârea Curții din 13 septembrie 2018, C-176/17, Profi Credit Polska, punctul 69 și Hotărârea Curții din 16 iulie 2020, C-224/19 și C-259/19, Caixabank, punctul 90.

trebuie interpretată astfel încât termenul de prescripție a acțiunii consumatorului în restituirea prestației executate în temeiul unui contract care conține clauze abuzive nu ar trebui să înceapă să curgă din momentul executării în orice mod a prestației, ci doar atunci când consumatorul a cunoscut faptul că respectiva clauză are un caracter abuziv. Efectul dorit nu poate fi atins exclusiv prin aplicarea articolului 5 k.c. înțeles ca permițând considerarea invocării prescripției ca un abuz al dreptului subiectiv al părții și, în consecință, constatarea că invocarea acestui motiv nu produce efecte juridice.

- 11 Contractele de împrumut (în special cele de împrumut ipotecar) sunt încheiate adesea pentru mai mulți ani, iar un litigiu referitor la caracterul abuziv sau neabuziv al unei clauze contractuale poate apărea după mai mult de 10 ani de la încheierea contractului. Prin urmare, întrebarea care se pune este dacă reglementarea națională este compatibilă cu articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE, de vreme ce limitează efectele restitutorii ale constatării caracterului abuziv al unei clauze contractuale (riscul ca consumatorul să recupereze doar o parte din plata nedatorată în cazul invocării prescripției). De exemplu, în cazul în care băncile percep spread în legătură cu conversia într-o monedă străină a sumelor plătite de consumator în zloți, vom avea de-a face cu mai multe acțiuni în restituirea spread-ului, al căror termen de prescripție va începe să curgă separat pentru fiecare rată a împrumutului plătită de împrumutat.
- 12 În ceea ce privește aspectul legat de curgerea termenului de prescripție a acțiunii băncii în restituirea principalului împrumutului, Curtea însăși arată că declararea nulității contractului ca urmare a caracterului abuziv al unora dintre clauzele acestuia are, în principiu, aceleași consecințe ca și exigibilitatea imediată a sumei împrumutului care rămâne datorată.¹³ Este neîndoielnic faptul că termenul de prescripție a acțiunii băncii, fiind legat de activitatea economică a acesteia, este de 3 ani (articolul 118 k.c.). În schimb, aplicarea articolului 120 alineatul 1 k.c. în conformitate cu jurisprudența prezentată mai sus ar însemna că acest termen ar trebui să înceapă să curgă chiar de la data de început a creditului și, totodată, în cauza de față, acțiunea băncii în restituirea echivalentului principalului împrumutului ar fi prescrisă în întregime.
- 13 Prin urmare, situația în care dreptul consumatorului la acțiune în restituirea prestației nedatorate care decurge dintr-un contract de împrumut nul ar trebui considerat, fie și parțial, prescris în cazul în care dreptul similar la acțiune al băncii nu ar fi deloc prescris (și acest lucru în pofida unui termen de prescripție mai scurt din punct de vedere formal), ar dăuna foarte mult consumatorilor și, cu deplină siguranță, nu ar fi îndeplinite garanțiile care decurg din Directiva 93/13. În această situație, chiar și consumatorii care și-ar cunoaște și înțelege drepturile ar putea fi descurajați să și le invoce din teama că, în cel mai bun caz, pot obține restituirea doar a unei părți din prestația executată, în timp ce banca ar avea

¹³ A se vedea Hotărârea Curții: din 30 aprilie 2014, C-26/13, Kásler, punctul 84 și Hotărârea Curții din 26 martie 2019, C-70/17 și C-179/17, Abanca Corporación Bancaria și Bankia, punctul 58.

dreptul să formuleze împotriva lor acțiuni în restituirea tuturor prestațiilor executate de aceasta.

- 14 Astfel, este legitimă întrebarea dacă considerarea acțiunii consumatorului ca fiind prescrisă din motivele de mai sus nu încalcă principiul echivalenței. Din jurisprudența Curții reiese că respectarea acestuia presupune că norma națională în cauză se aplică fără deosebire atât acțiunilor întemeiate pe încălcarea dreptului Uniunii, cât și celor întemeiate pe nerespectarea dreptului intern care au un obiect și o cauză asemănătoare.¹⁴ Încălcarea principiului echivalenței poate fi evidențiată și dintr-un alt motiv, și anume diferența esențială legată de începutul curgerii termenului de prescripție în ceea ce privește acțiunea în repararea prejudiciului cauzat printr-o faptă ilicită (articolul 442¹ alineatul 1 k.c.), care nu poate începe înainte ca păgubitul să aibă cunoștință de existența prejudiciului și de identitatea persoanei obligate la repararea prejudiciului, pe de o parte și acțiunea în restituirea prestației nedatorate (articolul 120 alineatul 1 k.c), pe de altă parte. Ambele acțiuni au anumite caracteristici comune, și anume sunt exemple de acțiuni referitoare la obligații al căror izvor nu sunt actele juridice (inclusiv contracte), ci anumite acte materiale, pentru care legea impune anumite consecințe juridice. Astfel, această diferență este o expresie a încălcării principiului echivalenței. Așadar, în cazul în care consumatorul și-ar pierde banii în favoarea băncii ca urmare a unei fapte ilicite săvârșite de bancă sau de persoane pentru care banca poartă răspunderea, termenul de prescripție a acțiunii consumatorului ar începe mai târziu, în conformitate cu articolul 442¹ alineatul 1 k.c.. Astfel, este dificil de identificat motivul care ar justifica diferențierea poziției consumatorului în cele două cazuri prezentate.
- 15 Instanța de trimitere propune să se răspundă după cum urmează: articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE, precum și principiile echivalenței, efectivității și securității juridice trebuie interpretate în sensul că acestea se opun interpretării juridice a instanțelor naționale potrivit căreia termenul de prescripție a acțiunii în restituirea sumelor plătite fără a fi datorate în temeiul unei clauze abuzive a contractului încheiat între un vânzător sau furnizor și consumator începe să curgă înainte ca consumatorul să cunoască sau să poată în mod rezonabil să cunoască natura abuzivă a clauzei contractuale respective.

¹⁴ A se vedea Hotărârea Curții din 27 februarie 2014, C-470/12, Pohotovost, punctul 47 și Hotărârea Curții din 9 iulie 2020, C-698/18 și C-699/18, SC Raiffeisen Bank, punctul 76.